

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1945 kl. 10 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 2 mars 1945 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisat proposition, nr 131, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Förslaget är av följande lydelse:

»Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Häri genom förordnas, dels att 1—4 samt 6 §§ förordningen den 27 juni 1930¹ om utrotande av nötbromsen skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår, dels ock att i förordningen skall införas en ny paragraf, betecknad 4 a §, av nedan angivna lydelse.

1 §.

Där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Kungl. Maj:t på framställning av hushållningssällskapet förordna, att inom sällskapets område eller viss del därav larver av nötbromsen (oxstynget, *Hypoderma bovis*) å nötkreatur skola genom djurägarens försorg utrotas. Vid sådant utrotande skall användas bekämpningsmedel, som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen.

¹ Senaste lydelse av 1 och 3 §§ se 1942:207.

2 §.

I förordnande, varom i 1 § förmäles, skall utsättas viss tid, under vilken förordnandet skall gälla. Denna tid, som icke får understiga två år, må sättas olika för olika delar av det område förordnandet avser. Upptäckas inom området nötbromslarver å nötkreatur efter utgången av den i förordnandet angivna tiden, skola larverna genom djurägarens försorg utrotas. Erinran härom skall intagas i förordnandet.

3 §.

Har Kungl. Maj:t meddelat förordnande, som i 1 § sägs, åligger det hushållningssällskapet att utöva tillsyn över förordnandets efterlevnad. För ändamålet skall hushållningssällskapet för varje kommun, där nötkreatur finnas, utse erforderligt antal besiktningsmän, vilka hava att före i orten sedvanlig betesutsläppningstid, dock högst sex veckor dessförinnan, undersöka huruvida nötkreaturen befriats från nötbromslarver.

Från och med andra året av förordnandets giltighetstid skall under tiden 15 juni—15 juli förnyad undersökning, som i första stycket avses, äga rum beträffande sådana nötkreatursbesättningar, vilka icke vid tidigare undersökning samma år befunnits fria från nötbromslarver eller vilka efter dylik undersökning tillförts nötkreatur från besättning, som icke samma år undersökts och befunnits fri från sådana larver.

Undersökning som — — — från nötbromslarver.

4 §.

Befinnes vid undersökning, som i 3 § sägs eller varom hushållningssällskapet föranstaltat efter utgången av den tid enligt 1 § meddelat förordnande varit gällande, att djurägare uraktlåtitt att verkställa föreskrivet utrotande av nötbromslarver, skall utrotandet på djurägarens bekostnad verkställas genom besiktningsmannens eller hushållningssällskapets försorg.

4 a §.

Djurägare är skyldig att för genomförande av åtgärd, varom förmäles i 3 eller 4 §, på begäran lämna besiktningsman det biträde, som skäligen kan fordras av djurägaren, samt att, därest nötbromslarver upptäckas å hans nötkreatur efter utgången av den tid, som angives i det enligt 1 § meddelade förordnandet, göra anmälan därom till hushållningssällskapet. Enahanda anmälningsskyldighet åligger läns- och distriktsveterinärer samt besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus och kontrollslakterier.

6 §.

Djurägare, som reser hinder mot åtgärd, varom i 3 eller 4 § förmäles, eller som underlåter att jämlikt 4 a § lämna besiktningsman biträde eller att fullgöra i sistnämnda paragraf föreskriven anmälningsskyldighet, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945. Beträffande område, för vilket Kungl. Maj:t före nämnda dag meddelat förordnande om utrotande av nötbromslarver, skola de nya bestämmelserna dock tillämpas allenast därest Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap därom beslutar.»

Förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen, som trädde i kraft den 1 juli 1930 och i vissa delar ändrats genom förordningen den 24 april 1942 (nr 207), innehåller i sin nu gällande lydelse i huvudsak följande bestämmelser.

Kungl. Maj:t skall, där förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla, äga att på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att inom sällskapets område eller viss del därav larver av nötbromsen (*oxstynget*, *Hypoderma bovis*) å nötkreatur över ett års ålder skola genom djurägarens försorg utrotas. Vid sådant utrotande skall användas bekämpningsmedel, som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen. (1 §.) I nyss nämnt förordnande skall utsättas viss tid, under vilken förordnandet skall gälla. Denna tid, som icke får understiga två år, må sättas olika för olika delar av det område förordnandet avser. (2 §.)

Har Kungl. Maj:t meddelat dylikt förordnande, åligger det hushållningssällskapet att utöva tillsyn över förordnandets efterlevnad. För ändamålet skall hushållningssällskapet för varje kommun, där nötkreatur finnas, utse erforderligt antal besiktningsmän, vilka ha att högst sex och minst två veckor före i orten sedvanlig betesutsläppningstid undersöka huruvida nötkreaturen befriats från nötbromslarver. Från och med andra året av förordnandets giltighetstid skall under tiden 15 juni—15 juli förnyad undersökning äga rum beträffande sådana nötkreatursbesättningar, vilka icke vid tidigare undersökning samma år befunnits fria från nötbromslarver eller vilka efter dylik undersökning tillförts nötkreatur över ett års ålder från besättning, som icke samma år undersökts och befunnits fri från sådana larver. Undersökning erfordras ej, där djurägaren med intyg av veterinär styrker, att hans besättning är fri från nötbromslarver. (3 §.)

Därest vid undersökning som avses i förordningen befinnes, att djurägaren uraktlåtligt att verkställa föreskrivet utrotande av nötbromslarver, skall utrotandet på djurägarens bekostnad verkställas genom besiktningsmannens försorg. (4 §.)

För nötkreatur, som dött till följd av i förordningen åsyftad behandling, utgår ersättning av allmänna medel, därest genom intyg av veterinär styrkes, att dödsfallet varit en omedelbar följd av behandlingen. Har djurägaren eller den som företräder honom genom bristande aktsamhet vid behandlingen av djuret orsakat djurets död eller har han, trots på fara tydande sjukdomstecken hos djuret, underlåtit att tillkalla veterinär eller har han vid behandlingen använt annat bekämpningsmedel än som för ändamålet godkänts av medicinalstyrelsen, skall han vara förlustig rätten till ersättning. För över-

gående sjukdom i samband med behandlingen utgår ej ersättning. För obduktionsförrättning, som veterinär företager för utfärdande av intyg, utgår rese- och traktamentsersättning av allmänna medel. (5 §.)

Djurägare, som reser hinder mot åtgärd, som föreskrives i förordningen, skall straffas med böter. (6 §.)

I kungörelse den 10 november 1933 (nr 608), som ändrats genom kungörelse den 12 januari 1940 (nr 27), ha meddelats särskilda föreskrifter rörande verkställigheten och efterlevnaden av förordningen om utrotande av nötbromsen.

Lantbruksstyrelsen har med eget yttrande den 18 oktober 1943 överlämnat en den 22 september 1943 dagtecknad framställning från hushållningssällskapet i Göteborgs och Bohus län angående viss ändring i förevarande förordning om utrotande av nötbromsen. I framställningen har hemställts, att i förordningen måtte intagas en bestämmelse om skyldighet för djurägaren att lämna erforderligt biträde åt besiktningsman, som har att i enlighet med förordningens bestämmelser vidtaga undersöknings- och utrotningsåtgärder.

Sedan medicinalstyrelsen den 17 januari 1944 avgivit yttrande i ärendet, har inom jordbruksdepartementet utarbetats en promemoria med förslag till ändring i förordningen. Över detta förslag ha yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, medicinalstyrelsen, hushållningssällskapens ombud samt Östergötlands läns, Jönköpings läns, Kronobergs läns, Kalmar läns norra, Kalmar läns södra, Gotlands läns, Blekinge läns, Hallands läns, Göteborgs och Bohus läns ävensom Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Vid hushållningssällskapens ombuds yttrande, i vilket framlagts förslag om ytterligare ändringar i nämnda förordning, ha fogats dels en den 19 maj 1944 dagtecknad framställning i ämnet från Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, dels ock av ombuden införskaffade utlåtanden från samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott över sistnämnda framställning och det inom jordbruksdepartementet upprättade förslaget.

Vidare har Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund överlämnat en skrivelse från Svenska husdjurskonsulentföreningen, vari hemställts om vidtagande av sådana ändringar i förordningen, som avses i nyssnämnda, den 19 maj 1944 dagtecknade framställning. Över dessa båda framställningar och hushållningssällskapens ombuds förslag har medicinalstyrelsen den 7 februari 1945 avgivit yttrande.

Redogörelse för innehållet i de sålunda framlagda förslagen om ändringar i förevarande förordning om utrotande av nötbromsen samt de i ärendet avgivna yttrandena återfinnes på s. 6—10 i propositionen.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har i ärendet anfört följande:

»Med stöd av förordningen nr 247/1930 har Kungl. Maj:t meddelat förordnanden om utrotande av nötbromsen inom åtskilliga län. De med anledning

härav vidtagna åtgärderna synas i allmänhet ha givit goda resultat. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, äro emellertid vissa åtgärder påkallade för att ytterligare effektivisera bekämpandet av nötbromsen. Förslag i sådant hänseende ha framkommit från Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap, hushållningssällskapens ombud och Svenska husdjurskonsulentföreningen.

Såsom Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap framhållit, torde svårigheter i vissa fall ha vållats de av hushållningssällskap utsedda besiktningsmännen vid fullgörandet av deras åligganden till följd av att djurägare vägrat lämna dem erforderligt biträde att sammanföra på bete lösgående djur. Då förordningen nr 247/1930 icke innehåller något stadgande om skyldighet för djurägare att lämna besiktningsmännen hjälp i deras arbete, anser jag mig böra tillstyrka, att förordningen kompletteras med bestämmelser om sådan skyldighet. En dylik förpliktelse skulle emellertid, om den vore obegränsad, ibland kunna bliva alltför betungande för djurägaren. Med hänsyn härtill synes bestämmelsen böra begränsas till att avse sådana åtgärder, som skäligen kunna fordras av djurägaren. Att i enlighet med vad hushållningssällskapens ombud föreslagit ålägga djurägaren att lämna besiktningsmännen det biträde, som erfordras för att djuren skola kunna besiktigas, skulle, såsom medicinalstyrelsen framhållit, innebära att djurägaren hade att helt efterkomma besiktningsmännens önsknings i ifrågavarande hänseende. Med den av mig förordade lydelsen av stadgandet erhålla djurägarna däremot skydd mot alltför vittgående krav från besiktningsmännens sida. Vid underlåtenhet att fullgöra skyldigheten att biträda besiktningsmannen bör djurägaren ådraga sig straffansvar.

Enligt nu gällande bestämmelser föreligger icke för djurägare skyldighet att vidmakthålla resultaten av tidigare vidtagna utrotningsåtgärder. Såsom Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott och Svenska husdjurskonsulentföreningen i sina framställningar uttalat, är detta en brist i författningen av beskaffenhet att äventyra de uppnådda resultaten. En ändring synes alltså påkallad i detta hänseende.

I enlighet med utskottets och föreningens förslag och i anslutning till vad i motsvarande hänseende numera gäller i fråga om utrotande av berberis bör därför föreskrivas, att, därest inom område, som avses i av Kungl. Maj:t jämlikt förordningen nr 247/1930 meddelat förordnande, nötbromslarver upptäckas å nötkreatur efter utgången av den i förordnandet angivna tiden, larverna skola utrotas. Liksom då det gäller utrotande av nötbromslarver under förordnandets giltighetstid, bör skyldigheten att utrota larverna efter utgången av denna tid i princip åvila djurägaren. Jag finner mig alltså icke kunna biträda det av medicinalstyrelsen och Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott väckta förslaget, att utrotandet i sistnämnda fall skulle åläggas hushållningssällskapen. Det torde emellertid få förutsättas, att hushållningssällskapen komma att ha sin uppmärksamhet riktad på nötbromsens förekomst även efter utgången av den tid, förordnandet varit gällande. Underlåter djurägare att fullgöra sin ifrågavarande skyldighet, bör utrotandet

kunna vidtagas genom vederbörande hushållningssällskaps eller dess besiktningsmäns försorg på den försumliges bekostnad.

Såsom i ärendet framhållits, torde emellertid nötbromsens bekämpande kunna ytterligare effektiviseras, därest djurägarna åläggas skyldighet att till vederbörande hushållningssällskap göra anmälan om upptäckt av nötbromslarver å deras nötkreatur efter utgången av den i förordnandet angivna tiden. Enahanda skyldighet synes även böra åvila läns- och distriktsveterinärer samt besiktningsveterinärer vid offentliga slakthus och kontrollslakterier. Jämväl de hos hushållningssällskapen anställda husdjurskonsulenterna och de hos kontrollföreningarna anställda assistenterna böra ha sin uppmärksamhet riktad på förekomsten av nötbromslarver. Att, såsom i ett yttrande föreslagits, utsträcka anmälningskyldigheten även till områden, där förordnande om utrotning av nötbromsen icke varit gällande, torde med hänsyn till ifrågavarande lagstiftnings fakultativa karaktär icke lämpligen böra ske och synes ej heller vara av förhållandena påkallat.

För djurägare, som underlåter att fullgöra honom åvilande anmälningskyldighet, torde straffansvar böra stadgas.

Den nu gällande bestämmelsen, att djurägarna äro skyldiga att utrota larver av nötbromsen endast å nötkreatur över ett års ålder, medför, såsom hushållningssällskapens ombud framhållit, att djur, vilka fötts under sommaren, icke bliva föremål för besiktning påföljande år. Enär jämväl dessa djur i många fall kunna vara behäftade med nötbromslarver, torde i överensstämmelse med ombudens förslag åldersbestämningen lämpligen böra borttagas. Ökat arbete i någon avsevärd omfattning synes icke härigenom komma att åsamkas besiktningmännen.

Beträffande bestämmelsen att den första besiktningen under året skall äga rum högst sex och minst två veckor före den i orten sedvanliga betesutsläppningstiden ha hushållningssällskapens ombud föreslagit, att detta stadgande skulle ersättas av en föreskrift av innehåll, att nämnda besiktning skulle ske under våren och försommaren, såvitt möjligt dock före i orten sedvanlig betesutsläppningstid. Av praktiska och ekonomiska skäl finner jag mig dock icke kunna biträda detta förslag i vidare mån än att jag med hänsyn till angelägenheten av att besiktningen utföres så sent som möjligt förordar borttagande av bestämmelsen, att besiktningen skall äga rum minst två veckor före nämnda tidpunkt. Av samma skäl kan jag ej heller ansluta mig till ombudens förslag, att den förnyade undersökning, som i vissa fall skall äga rum under tiden 15 juni—15 juli, skulle utföras även under det första året av förordnandets giltighetstid och att denna undersökning först under det tredje året skulle omfatta allenast sådana nötkreatursbesättningar, vilka icke vid tidigare undersökning samma år befunnits fria från nötbromslarver eller vilka efter dylik undersökning tillförts nötkreatur från besättning, som icke samma år undersökts och befunnits fri från sådana larver.

I detta sammanhang synes böra tagas i övervägande, huruvida icke för tillämpning av förevarande förordning skulle vara tillräckligt att framställning därom göres av allenast vederbörande hushållningssällskap. Jag torde härvid-

lag få erinra om att för tillämpning av lagen om utrotande av berberis å viss mark ursprungligen fordrades framställning därom av hushållningssällskap och landsting men att efter ändring i författningen sådan framställning numera endast behöver göras av vederbörande hushållningssällskap. I likhet härmed synes i förordningen nr 247/1930 böra föreskrivas, att Kungl. Maj:t skall äga förordna om dess tillämpning på framställning av allenast hushållningssällskap.

De av mig förordade nya bestämmelserna synas böra träda i kraft den 1 juli 1945. Inom område, för vilket Kungl. Maj:t före ikraftträdandet meddelat förordnande om utrotande av nötbromslarver, torde de nya reglerna böra gälla allenast därest Kungl. Maj:t på särskild framställning av vederbörande hushållningssällskap därom beslutar. I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.*»

Den svåra skadeinsekt som benämnes oxstynget eller nötbromsen torde fortfarande, trots att åtgärder för utrotning av densamma under flera år företagits inom åtskilliga hushållningssällskaps områden, vålla förluster för såväl den enskilde djurägaren som landet i dess helhet samt utgör dessutom en plåga för kreaturen. I syfte att ytterligare effektivisera bekämpandet av insekten framlägges i förevarande proposition förslag till vissa ändringar i de författningsbestämmelser som gälla för nämnda bekämpande. De viktigaste av dessa ändringar torde vara de bestämmelser, varigenom skyldighet för kreatursägarna att dels på begäran av vederbörande besiktningsman lämna denne det biträde, som skäligen kan fordras för genomförandet av hans åligganden, dels ock verkställa utrotning av nötbromslarver även efter utgången av den tid, som angives i det av Kungl. Maj:t utfärdade förordnandet rörande utrotandet. Samtliga i propositionen framlagda förslag synas utskottet väl övervägda och ägnade att göra ifrågavarande bekämpande mera verksamt. Utskottet kan därför tillstyrka bifall till desamma.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må antaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Stockholm den 19 april 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 24.